

Matea Birtić
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Posvojni oblici u norveškom jeziku i teorija strukturnoga genitiva

Ovaj je rad pokušaj analize posvojnih konstrukcija u norveškom jeziku prema padežnoj teoriji G. Longobardija (Longobardi 1995). Rezultati dobiveni takvom analizom uspoređeni su s rezultatima sličnih analiza (npr. Holmberg i Sandström 1995).

Okvir rada je teorija načela i parametara, P&P¹ (Chomsky 1981, 1986, 1995). Izložene ideje nalaze se na razmeđu teorije upravljanja i vezanja (Chomsky 1981, 1986) i minimalističkoga programa (Chomsky 1995).²

U radu se pretpostavlja postojanje UG (univerzalne gramatike), stoga se posvojni oblici u norveškom jeziku, kao i posvojni izrazi u svim ostalim jezicima, moraju moći rastumačiti jedinstvenom analizom koja može uključivati parametarske razlike.

1. Izražavanje posvojnosti u norveškom

U norveškim dijalektima nalazimo mnoštvo različitih posvojnih oblika, od kojih su mnogi potvrđeni i u drugim skandinavskim jezicima. Posvojni oblici mogu se podijeliti u dvije glavne skupine: prednominalne posvojne oblike i postnominalne posvojne oblike.

Zamjenice, opće imenice i osobna imena mogu biti prednominalni posvojnici³ u norveškom jeziku. Iza općih imenica i osobnih imena slijedi tzv. genitivno –s:

-
- 1 Teorija načela i parametara prijevod je naziva *Principles and Parameter Theory*, a obično se krati kao P&P.
 - 2 Teorija upravljanja i vezanja krati se kao (G&B) od engl. *Government and Binding*, a minimalistički program kao MP (*Minimalist Program*).
 - 3 U prijevodu naziva *possessor* dvojila sam između termina posjedovatelj, posjednik i posvojnik. U radu je upotrijebljen naziv posvojnik, jer se dobro uklapa među termine iz područja posvoj-

1. mitt hus 'moja kuća'
2. mors hus 'majčina kuća'
3. Pers hus 'Perova kuća'

Svojestvo je norveškog jezika da se posvojnici može sastojati od osobnog imena i opće imenice popraćene povratno-posvojnomo zamjenicom:

4. Per sitt hus 'Perova kuća'
Per refl.-neut. kuća-neut.
5. læreren sitt hus 'učiteljeva kuća'
učitelj-o. član refl.-neut. kuća⁴

Postnominalni posvojnici posvojne su zamjenice i prijedložni izrazi. Posjedovana imenica koja prethodi posvojnjoj zamjenici ili prijedložnom izrazu nalazi se u određenom obliku⁵:

6. huset mitt 'moja kuća'
kuća-o. član-neut. moja-neut.

U prijedložnim konstrukcijama iza određenog oblika posjedovane imenice slijedi prijedlog *til* (od, do) i iza njega imenica u određenom obliku:

7. huset til Per 'Perova kuća'
8. huset til læreren 'učiteljeva kuća'

Nadalje, izuzetno je zanimljiva i za norveški karakteristična posvojna konstrukcija u kojoj iza posjedovane imenice slijedi posvojnici sastavljen od posvojne zamjenice i osobnog imena:

9. huset hans Per 'Perova kuća'
kuća-o. član njegov Per

2. Padežna teorija i načelo padežne provjere

2.1. Padežna teorija

Longobardijeva padežna teorija i **načelo padežne provjere** (*Case Checking Principle*) svojevrsno su proširenje standardne padežne teorije i padežnog filtra (*Case Filter*) kako je predložen u Chomsky (1981) i Chomsky (1986).

Padežna teorija, razrađena u vrijeme teorije upravljanja i vezanja, jedna je od modularnih sastavnica gramatike, a u osnovi se svodi na tzv. padežni filter, koji glasi:

nosti (posvojnost, posvojne zamjenice). Upotrebe ostalih termina također imaju svoja opravdanja i potvrde: npr. *posjednik* je upotrijebljen kao prijevod engleskog naziva u Kuna (1999).

- 4 refl. = povratno-posvojna zamjenica
neut. = srednji rod
o. član = određeni član

- 5 U skandinavskim jezicima imenica sa sufiksiranim određenim članom naziva se imenicom u određenom obliku (*hus-et* kuća-određeni član srednjeg roda).

(i) Svako fonetski ostvarenoj NP (imenici) mora biti dodijeljen apstraktan padež (Chomsky, Lasnik 1995).⁶

Apstraktni padež (*Abstract Case*) dio je univerzalne gramatike. U generativnoj teoriji apstraktni padež razlikuje se od morfološkoga padeža, koji je njegovo ostvarenje u jezicima s bogatom fleksijom (apstraktni padež može, ali i ne mora biti morfološki ostvaren). Padežni filtar »čisti«⁶ derivacije od nelegitimnih objekata kao što su to padežno neobilježene imenice. U teoriji se, nadalje, razlikuje strukturni (konfiguracijski) padež (*Structural Case, Configurational*) od inherentnog padeža (*Inherent Case*). Imenici je dodijeljen strukturni padež na osnovi određenog odnosa u strukturnom stablu (odnosom upravljanja), tj. na temelju određene konfiguracije. Strukturnim se padežima smatraju nominativ i akuzativ. Nasuprot tomu inherentni padež sjedinjen je s određenom tematskom ulogom (semantičkom funkcijom). NP imenica određena je za neki inherentni padež već u leksikonu, a takav padež dodjeljuje se zajedno s tematskom ulogom koja pripada tom argumentu, i čini dio leksičkog znanja.⁷ Uobičajeno se inherentnim padežima nazivaju svi kosi padeži osim akuzativa: dativ, instrumental, lokativ i genitiv, za koji, kako će se kasnije vidjeti, Longobardi tvrdi da može biti i strukturni padež. U prvoj etapi teorije vezanja i upravljanja predloženo je da se nominativ i akuzativ dodjeljuju imenici putem odnosa upravljanja, dok se kasnije dodjeljivanje strukturnih padeža (nominativa i akuzativa) ne odvija na jedinstven način: direktni objekt NP akuzativno je obilježen jer ga upravlja prijelazni glagol, dok je padež nominativa posljedica takozvanog odnosa slaganja odrednika i glave (*Spec –Head Agreement*).

U minimalističkom pristupu padežni filtar raslojio se u dva dijela. Prvo, imenica je padežno obilježena prije nego što je uvedena u strukturu putem popćenih transformacija (za razliku od padežnog obilježavanja u G&B, gdje se to događa na razini S–strukture)⁸. Drugi dio padežnog filtra čini sada tzv. padežna provjera (*Case Checking*) koja je dio šire provjerne teorije (*Checking Theory*) i teorije tumačljivosti. U MP jezični elementi formalno su dopušteni u derivaciji ako su provjerili svoja obilježja. Padež, koji je formalno obilježje, mora zato biti provjeren tijekom derivacije (padež se provjerava u *Spec –Glava* konfiguraciji).

Iako je Longobardijeva padežna teorija jednim svojim dijelom proširenje standardnoga pojma padežnog filtra (kod njega su još u punoj snazi pojmovi iz G&B, kao npr. upravljanje), njegova je teorija kao cjelina prožeta minimalističkim idejama (padežna provjera, Izreci, vidljiva i nevidljiva sintaksa).

6 U originalu »Every phonetically realized NP must be assigned (Abstract) case.« (Chomsky 1995)

7 Element α dodijelit će inherentni padež određenoj NP ako α theta — obilježava tu NP (»... inherent Case is assigned by α to NP only if α Θ – marks NP« (Chomsky 1995, Chapter 1)).

8 Nasuprot ranijim postavkama Chomsky sada kaže: »It is hardly plausible that Case and ϕ -features of *book* are determined by its position in a clausal configuration. If the word is used in isolation, these features will be fixed one way or another, though there is no structure.« (Chomsky 1995, Chapter 4)

2.2. Longobardi 1995.

U članku *On the Typological Unity of Indoeuropean and Semitic Structural Genitive* (1995) kao i u nekim drugim člancima G. Longobardi istražuje posebnu vrstu postnominalnih posvojnih konstrukcija u talijanskom jeziku (konstrukcije tipa: *casa mia*) i uspoređuje ih s tzv. *sastavnim stanjem* (*Construct State*)⁹ u semitskim jezicima. Na temelju podataka iz tih dviju jezičnih skupina autor je pretpostavio da sama imenica može pridružiti neprijedložni genitiv drugoj imenici čak i u jezicima sa siromašnom sintetičkom morfologijom,¹⁰ i stvorio je određene zaključke o dodjeljivanju genitiva, koji smatra, nasuprot rasprostranjenom mišljenju među modernim sintaktičarima, strukturnim padežom i apstraktnim padežom bez izravne veze s određenom semantičkom funkcijom. Ideja o genitivu kao strukturnom padežu potječe, iz različite teorijske tradicije, još od E. Benveniste (1966), koji je svoje tvrdnje zasnivao na formalnom razlaganju latinskoga genitiva.

Uspoređujući standardne posvojne oblike u talijanskom jeziku, kao što su *il mio Gianni* (određeni član — moj — Gianni) i *la mia casa* (o. član — moja — kuća) s oblicima kao što su *Gianni mio* (Gianni moj) i *casa mia* (kuća moja), Longobardi je ispravno zaključio da osobna imena i nekoliko drugih općih imenica u talijanskom jeziku može biti podignuto¹¹ s N na D¹² položaj. Opće imenice na D položaju u stanju su pridružiti neprijedložni genitiv. Imenica *casa* (kuća) javlja se na tom mjestu uvijek bez člana, može biti popraćena nekim posvojnim argumentom, ali može stajati i sama. Međutim, njezina je interpretacija uvijek posvojna, tj. pripadna nekomu.¹³ Autor, stoga, smatra da je uz imenicu uvijek prisutan neki nevidljivi (ili vidljivi) posvojni argument, i tvrdi: »Podizanje opće imenice na D položaj dopušteno je samo kada je prisutan vidljivi ili nevidljivi posvojni argument.«¹⁴ Zbog podudarnosti u redu riječi između konstrukcija u semitskim jezicima (N+DP+AP) i talijanskih postnominalnih posvojnih konstrukcija (*casa mia*) te na temelju ostalih sličnosti (nedostatak člana glavne imenice) Longobardi smatra talijanske konstrukcije jednim oblikom sastavnog stanja (*Construct State*). U obje skupine jezika¹⁵ imenica se

9 U semitskim jezicima, arapskom i hebrejskom, postoje dva načina na koja se može izraziti adnominalni odnos (i odnos posvojnosti) tzv. apsolutno stanje (*Absolute State*) i sastavno stanje (*Construct State*), razlika između tih stanja sastoji se u redu riječi i prisutnosti određenog člana uz glavnu imenicu. Red elemenata kod apsolutnog stanja je D+N(+AP)+PP+DP, a kod sastavnog N+DP(+AP).

10 Uobičajeno i intuitivno se pretpostavlja da je za neki adnominalni odnos (odnos dviju imenica) potreban ili prijedlog ili padežna fleksija.

11 Podizanje (*raising*) jedna je od operacija pomicanja (Pomakni α (*Move α*)), a odnosi se na NP pomicanja.

12 D je oznaka za glavu D, kojoj je maksimalna projekcija DP. Prema *DP-pretpostavci* (gotovo) svaka je imenska fraza ustrojena kao DP, a ne kao NP.

13 *Casa era ormai vicina*. 'Kuća je već bila blizu' (moja/tvoja/njegova ovisno o pragmatičkom kontekstu), Longobardi (1995).

14 str. 5. (Longobardi 1995)

15 semitskoj i romanskoj

(glava imenske fraze) javlja na početnom položaju u frazi bez člana (osim u rumunjskom). U semitskim jezicima dopušteno je svim općim imenicama da se nađu na D položaju, dok je u talijanskom to ograničeno na osobna imena i na određeni podskup općih imenica (imenice za rodbinske odnose i riječi za 'kuća, dom'). Stoga postoje tri glavna tipa N-D pomicanja:

1. (a) podizanje osobnih imena, supstitucijom na prazno D mjesto, dopušteno semantičkim razlozima (vidljivo u romanskim jezicima, vjerojatno prisutno i kod drugih jezika na LF¹⁶ razini, usporedi *Gianni mio* naprama *il mio Gianni*);
- (b) podizanje općih imenica adjunkcijom klitičkom članu, dopušteno morfoleksičkim svojstvima tog člana (prisutno u rumunjskom jeziku u vidljivoj sintaksi);¹⁷
- (c) podizanje općih imenica supstitucijom na prazan D položaj dopušteno prilikom »oslobađanja« strukturnoga genitiva (vidljivo u semitskom i romanskom sastavnom stanju (*Construct State*), vjerojatno prisutno na LF razini i u engleskom jeziku).

2.3. Nadalje, autor iznosi opisnu definiciju pod 2:

2. (a), ako se opća imenica podiže na D položaj, strukturni genitiv bit će dodijeljen
- (b) ako je strukturni genitiv dodijeljen, opća imenica podiže se na D položaj.¹⁸

Na temelju deskriptivnih generalizacija pod 2. te na temelju pretpostavki koje su izložene u Ritter (1991) Longobardi oblikuje uvjete genitivnog obilježavanja i padežnog obilježavanja uopće. Postoje dva različita načina na koja genitiv može biti dodijeljen nekomu argumentu:

3. (a) prazno D mjesto može sadržavati apstraktni morfem koji je zadužen za dodjelu neprijedložnoga genitiva nekomu argumentu glavne imenice ili
- (b) pretpostavlja se postojanje nekog morfema slaganja (AgrG) zaduženog za dodjeljivanje genitiva. Taj morfem slaganja nije nulto obilježje D glave nego prazna glava koja se javlja na strukturnom stablu ispod D i sposobna je padežno obilježiti svoj vlastiti odrednik (*Spec*).

Isto tako smatra da se dvije talijanske posvojne konstrukcije: sastavno stanje (*casa mia nuova*) i uobičajena posvojna konstrukcija (*la mia nuova casa*) moraju analizirati na isti način. Zato je Agr aktivan i onda kada se imenica ne podiže na D položaj.

16 LF je kratica od logička forma (*Logical Form*). Logička forma jedna je od dviju posredničkih jezičnih razina (druga je PF). Ona povezuje jezik s konceptualno-intencionalnim sustavima. Logička forma sadrži svojstva sintaktičkih objekata koja utječu na interpretaciju, tj. tumačenje rečenice.

17 npr. rum. *lupu-l(mariei) a* (vuk-o. član (Marijin) a)

18 Longobardi (1995), str. 11: »a. If a common noun raises to D a structural Genitive is assigned
b. If a structural Genitive is assigned a common noun raises to D«.

Potrebno je također razdvojiti primjere kao što su *casa Rossi* od primjera *casa mia* i *la mia casa* i razlučiti između strukturnoga genitiva koji se slaže i strukturnoga genitiva koji se ne slaže. Prema tomu postoje tri tipa adnominalnoga genitiva kao posljedica triju strategija genitivnog obilježavanja:

4. (a) **inherentno obilježen genitiv**, prijedložan u nekim jezicima, nikada ne pokazuje slaganje s imenicom, dopušta ga N, strukturno nisko na stablu i neophodno smješten desno od imenice (pod upravljanjem);
- (b) **strukturni genitiv koji se slaže**, dopušten je na mjestu odrednika označene funkcionalne glave, postavljene relativno visoko na strukturnomu stablu (AgrG);
- (c) **strukturni genitiv koji se ne slaže** svodi se na kombinaciju dvaju procesa: dopušten je ako ga upravlja imenica, nakon što je pomaknut na položaj odrednika od AgrG (sastavno stanje u roman-skim i semitskim jezicima).

Dalje, Longobardi je preoblikovao svoju generalizaciju iz 3. b) u: »Ako je dodijeljen strukturni genitiv koji se ne slaže, opća imenica bit će podignuta do D.«¹⁹ Konačno, poopćava i svoju padežnu teoriju genitiva i pretvara je u opću teoriju padežnog obilježavanja — **Načelo padežne provjere** (*Case Checking Principle*). Načelo čine dva uvjeta: dopuštanje padeža (*Licensing*)²⁰ i prepoznavanje padeža (*Identification*), a svaki uvjet može biti zadovoljen na dva načina.

5. Načelo padežne provjere

1. Dopuštanje

- (a) Upravljanje pomoću označene leksičke glave
- (b) Slaganje (dijeljenje istih obilježja)

2. Prepoznavanje

- (c) strukturno, položajem u odredniku obilježene funkcionalne kategorije
- (d) inherentno (pomoću padežne morfologije ili adpozicijski u jezicima sa siromašnom fleksijom)

2.4. Autorova je pretpostavka da imenice koje su dio tzv. konstrukcije sastavnog stanja (*Construct State*) kao i osobna imena »putuju« do praznoga D da bi provjerila neka interpretativna obilježja te glave. Padežno obilježavanje i N–D pomicanje dva su odvojena procesa. Longobardi kaže da obilježja određenosti ne moraju biti provjerena ako je obilježje +/– [određenost] inherentno određenoj D glavi, tj. ako je D vidljivo. Ako ta vrijednost nije inherentna D glavi, obilježje mora biti provjereno. AgrG može »naslijediti« vrijednost određenosti od genitivnog argumenta koji se nalazi u njegovu odredniku, tako da se pretpostavlja: u semitskim jezicima imenica se prvo podiže na položaj AgrG, a za-

19 Longobardi (1995), str. 14. »If a structural *non agreeing* Genitive is assigned a common noun raises to D«.

20 »Dopuštanje« je formalizirana intuitivna predodžba da je padež dopušten u odnosu na neku glavu koja ima mogućnost padežnog obilježavanja.

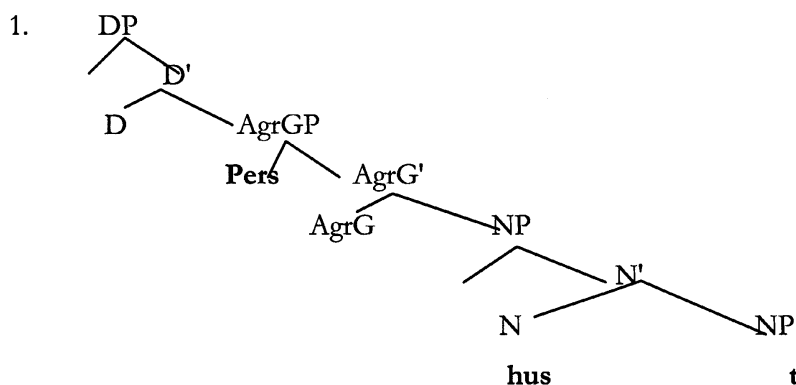
tim se novi kompleks pridružuje D glavi. U romanskim i germanskim jezicima procesom podizanja N se zamjenjuje s D, a time osobna imena i neke druge imenice dobivaju referencijalna svojstva.

Za romanske jezike postoji daljnja pretpostavka da samo posebna skupina općih imenica u kombinaciji s Agr koji je koindeksiran s genitivnom frazom u svojem odredniku ima sposobnost provjere referencijalnog obilježja D glave (*ca-sa* je takav slučaj).

3. Analiza

3.1. Prednominalne konstrukcije

Strukturni opis norveških *s*-genitivnih izraza prema Longobardiju izgledao bi kao pod 1.:

Prema padežnoj teoriji izloženoj u drugom poglavlju padežno obilježavanje ostvareno je ako su zadovoljena dva uvjeta: dopuštanje i prepoznavanje. Padež je dopušten zbog slaganja ili zbog upravljanja. Imenici *Pers* u strukturi 1. nije dostupno ni upravljanje ni slaganje, stoga izgleda kao da germanski *s*-genitiv ne zadovoljava uvjet padežnoga dopuštanja. Očito *hus* ne upravlja imenicom *Per* na položaju SpecAgr, a *s* nije morfem slaganja ni padežni morfem. U germanskoj *s*-konstrukciji cijela fraza može prethoditi genitivnom *s*, tj. *s* je uvijek »pričvršćen« na kraj fraze, a ne na glavu fraze ili na svaki element fraze:

2. mannen med skjeggets hus 'kuća bradatog čovjeka, kuća čovjeka s bradom'
3. min mors hus 'kuća moje majke'

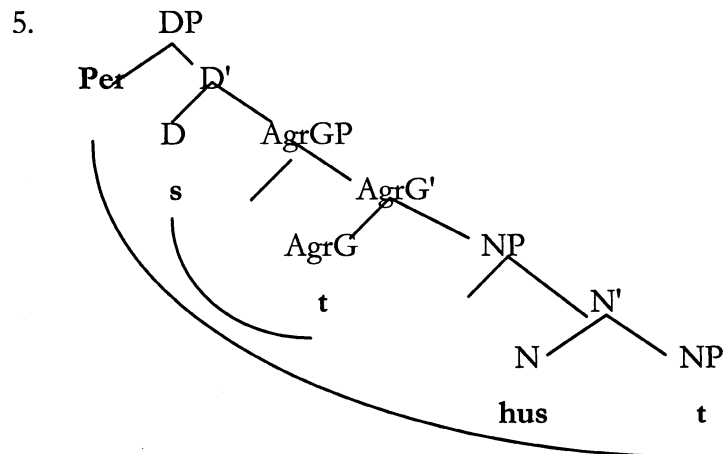
Jasno je da primjeri pod 1., 2. i 3. nisu slučajevi strukturnoga genitiva koji se slaže ni inherentnoga genitiva.

U Longobardijevim je nazivima oblik *Pers hus* strukturni genitiv koji se ne slaže. On se, u skladu s njegovom teorijom, može ostvariti jedino ako se N pomakne na D položaj. Parametrom pod 4. autor rješava taj problem i formalizira razlike u genitivnom obilježavanju između romanskih i germanskih jezika:

4. Pomicanje glave može biti vidljivo, prije točke Izreci (*Spell Out*) ili nevidljivo (na LF razini).

Parametar naveden pod 4. omogućava zadovoljenje uvjeta dopuštanja na LF razini; N-D podizanje bit će odgođeno do LF-a, gdje će onda *hus* na D položaju upravljati imenicom *Pers* u SpecAgr. Prepoznavanje u označenom odredniku ostvareno je već na razini S strukture (*Pers* zauzima položaj SpecAgr). Budući da element *s* u germanskim genitivnim izrazima pokazuje više svojstava po kojima može biti prepoznat kao sintaktički, a ne kao morfološki element, u većini analiza germanskih *s*- konstrukcija pretpostavlja se da je *s* zapravo glava izvan DP posvojnika. Jedna je od takvih i analiza skandinavskih posvojnih konstrukcija Andersa Holmberga i Görel Sandström izložena u članku »Scandinavian possessive constructions from a Northern Swedish viewpoint« (1995). Analiza koju predlažu autori bliska je Longobardijevoj, iako postoji nekoliko točaka u kojima se njihove analize razilaze. Kao i talijanski lingvist, i švedski autori postuliraju unutar imenske fraze postojanje Agr glave, negdje na putu između N i D. Funkcija Agr glave je genitivno obilježavanje. Po njima AgrG glava može biti prazna, tj. neostvarena u fonetskom materijalu ili pak može biti vidljivo ostvarena. Vidljivi ostvaraj Agr glave je *s*.

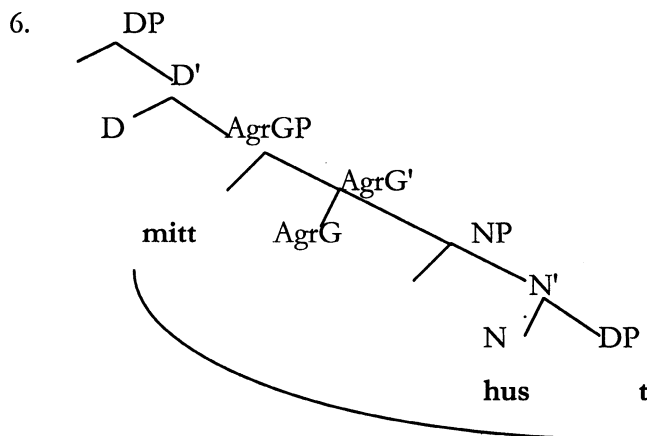
Po A. Holmbergu i G. Sandström strukturni prikaz izraza *Pers hus* izgleda ovako:

Element *-s* generiran je u AgrG glavi i kasnije pomaknut u D. Posvojnik *Pers* s položaja dopune (komplementa) glavne imenice pomiče se u odrednik od D (SpecDP). Holmberg i Sandström pretpostavljaju da D mora biti popunjeno već na S razini: D posjeduje neko jako obilježje koje mora biti provjereno, zbog toga se *s* pomiče u D, a posvojnik u SpecDP. Posljedično, kao što oni kažu, afiksacija *s* — kasniji je fonetski proces kojim se *s* pridružuje završnoj riječi posvojnika (DP).

21 H&S =Holmberg i Sandström (1995)

Temeljna je razlika između tih dviju analiza (Longobardi 1995, H&S²¹) postuliranje N–D pomicanja u nevidljivoj sintaksi (LF). Nasuprot Longobardiju, H&S ne pretpostavljaju takvo pomicanje.

Slika 6. predstavlja strukturni prikaz prednominalne posvojne konstrukcije *mitt hus*.

U strukturi 6. padež je dopušten na LF razini upravljanjem (imenica *hus* podignuta je na D položaj u LF-u, što nije označeno na prikazu) i prepoznat na položaju SpecAgr. Uvjeti CCP (Načela padežne provjere) ispunjeni su na isti način kao i kod izraza *Pers hus*. To je primjer strukturnoga genitiva koji se ne slaže. Na osnovi Longobardijeve teorije ne može se očekivati da se u posvojnima konstrukcijama posvojna zamjenica slaže s imenicom (kao npr. u *mitt hus*). Pitanje slaganja posvojnih zamjenica s imenicama nije u potpunosti jasno i lako protumačljivo u norveškom i drugim kopnenim skandinavskim jezicima²²: posvojne zamjenice prvog i drugog lica jednine te prvog lica množine pokazuju slaganje s glavnom imenicom, dok ostali oblici ne pokazuju slaganje s imenicom. Čini se da takva teorija nije u stanju objasniti te činjenice, kao što zapravo i ne objašnjava zašto se posvojni oblici u talijanskim konstrukcijama tipa *casa mia* (tzv. *Construct State*) slažu s imenicom. Ako bi se iz Longobardijeve teorije isključilo N–D podizanje i pretpostavilo da je samo slaganje dovoljno za padežno dopuštanje, ne bi postojalo objašnjenje za činjenicu da dio oblika norveške paradigme ne pokazuje slaganje.

Holmberg i Sandström predviđaju istu strukturu kao što je ona pod 6.

Takozvana *Auxilliary Construction* (*Per sitt hus*), koja se upotrebljava u norveškom nije pretkaziva iz Longobardijeve teorije. Prema H&S analizi povratno–posvojna zamjenica u *Auxilliary Construction* bit će generirana u Agr, isto

22 Kod proučavanja skandinavskih jezika uobičajeno je razlikovati kopnene skandinavske jezike (danski, švedski, norveški) od otočnih skandinavskih (islanski, farerski) jezika, budući da se kopneni razlikuju od otočnih jezika u velikom broju sintaktičkih i morfoloških obilježja i čine povezaniju skupinu.

kao i genitivno *-s*. Pretpostavka se zasniva na dobro utemeljenim razlozima, koji potječu još od analize u Fiva (1985), gdje je uspostavljen formalni paralelizam između *-s* i *sin/sitt*. Po njezinoj analizi *sitt* će vjerojatno kao i *s* »otputovati« u D, a Per u SpecDP. Međutim, ako postoji pretpostavka da je *sin/sitt* generirano u istoj glavi kao i *-s*, nije jasno zašto *sin/sitt* pokazuje slaganje s glavnom imenicom u posvojnim konstrukcijama, a *-s* ne pokazuje.

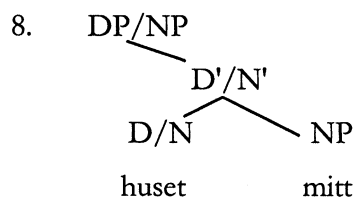
3.2. Postnominalni oblici

Kao što je već rečeno, posvojnici DP koji slijede iza glavne imenice u norveškom jesu samostalne zamjenice ili osobna imena u sklopu sa zamjenicama. Osim navedenih konstrukcija posvojnici može slijediti iza glavne imenice uklopljen u prijedložni izraz.

Pogledaj:

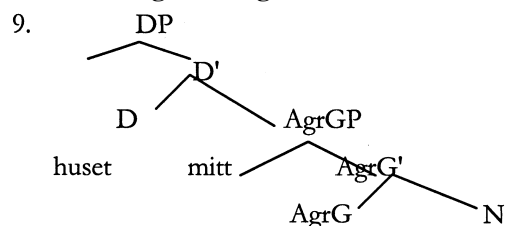
7. *huset mitt* 'moja kuća'
kuća-o. član-neut. moj-neut.

U izrazu navedenom pod 7. uvjeti CCP-a ispunjeni su već na razini S strukture. Postoje dva načina kako možemo objasniti zadovoljenje uvjeta CCP u strukturi 7. Razlog tomu dvije su strategije genitivnog obilježavanja: genitiv je obilježen inherentno ili je izraz pod 7. primjer tzv. sastavnog stanja (*Construct State*). Ako pretpostavimo da u 7. nije došlo do pomicanja, konstrukciji će biti pripisan strukturni opis kao pod 8.:

Padež je dopušten na temelju upravljanja, a prepoznat s pomoću padežne morfologije.

Ovdje se iznova nameće pitanje kako protumačiti morfološku raznolikost posvojnih zamjenica na pravi način. Nasuprot gornjemu prikazu, ako pretpostavimo postojanje jedne dodatne niže Agr glave, koja se nalazi ispod N/D, strukturni prikaz izraza *huset mitt* mogao bi izgledati:

Ne bi bilo ispravno pretpostaviti pomicanje imenice (N) *huset* na položaj najvišega D i zamjenice *mitt* na položaj SpecAgr neposredno ispod toga D budući da imenice u skandinavskim jezicima ne mogu pri pomicanju »preskočiti« pri-

djeve, kao što je to moguće u talijanskom (posvojnici mogu slijediti iza imenica, ali ne iza pridjeva; usporedi talijanski: *casa mia rossa* (kuća moja crvena) i norveški *det røde huset mitt* (o. član crvena kuća–o. član moja). Pretpostavimo li da je *huset mitt* jedno od ostvarenja sastavnog stanja, onda sastavno stanje nije neophodno povezano s najvišim D čvorom u stablu. Jedna je od glavnih karakteristika imenice uklopljene u tzv. sastavno stanje (*Construct State*) u talijanskom jeziku pojavljivanje glavne imenice bez determinatora (bez člana) u takvoj konstrukciji, što nije slučaj u skandinavskim jezicima. Zato u skandinavskim jezicima D ne može biti zamijenjeno s N (N–D supstitucija) kao u talijanskom, podizanje od N do D mora prije biti pripajanje (adjunkcija) kao u rumunjskom. Za izraz pod brojem 7. Holmberg i Sandström predlažu analizu koja se ne razlikuje od Longobardijeve analize sastavnog stanja (*Construct State*), kao što je prikazana pod 9. (glavna imenica je u D, a posvojnici u SpecAgr, hipoteza je da je to »niži AgrG«). Osim toga, pretpostavlja se da imenica pri pomicanju prolazi kroz AgrG i na taj ga način aktivira.

U prvom poglavlju navedeno je da u norveškom postoji posvojna konstrukcija u kojoj iza glavne imenice slijedi posvojna zamjenica i osobno ime (npr. *huset hans Per*). Taj tip konstrukcije može se analizirati kao inherentno obilježen genitiv ili »niže« sastavno stanje. Shvatimo li ovdje posvojnu zamjenicu *hans* kao sklonjivi (proprijalni) član imenice posvojnika, može se pretpostaviti da je genitivni posvojnici inherentno obilježen: padež je dopušten na temelju upravljanja i identificiran morfološkom fleksijom. S druge je strane uočeno, kako utvrđuju i A. Holmberg i G. Sandström da u drugim skandinavskim jezicima i dijalektima (posebno u sjevernošvedskom) iza imenice, osim padežno promjenljivoga posvojnika, može slijediti i nepromjenljiva riječ kao što je to ime u skandinavskim jezicima (na primjer: *bilen Per*).²³ Ta konstrukcija analizirana je na isti način kao i postnominalna zamjenička konstrukcija, kao tzv. sastavno stanje. Autori smatraju da je u kopnenim skandinavskim jezicima kod te (*bilen Per*), kao i kod svih sličnih konstrukcija, prisutno N–D pomicanje budući da je kod takvih izraza posjedovana imenska fraza bez iznimke određena. U okviru svojeg rada H&S popisali su i istražili sve tipove DP koji mogu slijediti iza glavne imenice i postavili su ih u tzv. implikacijsku hijerarhiju:

1. zamjenice 2. zamjenica + ime 3. ime bez dodataka ili obiteljski naziv 4. određena DP.

Neki od tih izraza javljaju se kod jednog ili dva dijalekta, dok su neki prisutni gotovo u svim skandinavskim dijalektima. Autori članka naglašavaju da ako jezik prihvaća jednu od ovih kategorija kao postnominalnoga posvojnika, prihvatit će i sve ostale lijevo od njega. Budući da postnominalni posvojnici mogu biti određene DP bez ikakva znaka genitivne padežne morfologije, analiza

23 Ova konstrukcija potvrđena je u jednom od dijalekata sjevernošvedskog (Lövånger). Posvojne konstrukcije u sjevernošvedskom pokazuju izrazito veliku varijantnost s obzirom na red elemenata i morfologiju. »In fact, it appears that there is at least as much variation as regards word order and morphology in possessive constructions within just Northern Swedish as there is among all the Scandinavian standard languages.« (Holmberg & Sandström, str. 4)

na način sastavnog stanja (*Construct State*) vjerojatno je prikladna za postnominalne posvojnike u skandinavskim jezicima (ukoliko želimo jedinstvenu analizu svih postnominalnih posvojnika).

Posvojni prijedložni izraz, kao što je npr. *huset til Per* ('kuća-o. član od Per'), može se analizirati kao slučaj inherentno obilježenoga genitiva: imenica *huset* leksički je upravljač koji upravlja PP *til Per* (Padež je dopušten). Uvjet prepoznavanja je također ispunjen jer je prijedlog, prema Longobardiju, istovrijedan s padežnim sklanjanjem. Ako su prednominalne i postnominalne posvojne konstrukcije slučajevi strukturnoga genitiva koji se ne slaže (*Structural Non Agreeing Genitive*), izgleda da je u norveškom jeziku jedini potencijalni primjer inherentno obilježenoga genitiva prijedložna konstrukcija.

S druge strane, prijedložni posvojnici može zauzimati SpecAgrG te na taj način prijedlog *til* nije posebno morfološko ostvarenje, nego refleks strukturnoga genitiva.

U H&S teoriji zamjenica se uvijek pomiče iz NP i kreće se do SpecAgrG, isto kao i ostali postnominalni posvojnici (iz njihova članka nije posve jasno pretpostavljaju li oni dva AgrG čvora ili samo jedan), a s-genitivne konstrukcije imaju različitu strukturu u kojoj je s glava konstrukcije. Dakle, ti autori predlažu dvije neznatno različite strukture: jednu za posvojne zamjenice i postnominalne posvojnike, a drugu za s-genitive. Različite su strukture posljedice dviju AgrG strategija: vidljive i nevidljive.

Postoje analize skandinavskih posvojnih konstrukcija prema kojima su posvojne zamjenice i genitivno s smješteni na istom mjestu u stablu, npr. analiza Larsa Olafa Delsinga. On smatra da su i s-nastavak i posvojne zamjenice generirane kao glave (Poss/AgrG). Po njegovoj analizi položaj posvojne zamjenice *mitt* u *huset mitt* i u *mitt hus* je isti, samo je u prvom slučaju imenica *huset* »otputovala« do nekog višega položaja u stablu.

4. Zaljučak

Izgleda da bi Longobardijeva teorija morala biti izmijenjena ili proširena da bi mogla objasniti padežno (genitivno) obilježavanje u različitim jezicima. Kao što je predloženo u trećem poglavlju, jedna je od mogućnosti postuliranje dodatne, niže smještene Agr glave, što se čini opravdanim za norveški jezik. Međutim, postoje problemi za koje nikako ne vidim rješenje u okviru Longobardijeva pristupa, a to su: pitanja slaganja norveških posvojnih zamjenica s glavnim imenicama.

Literatura

- Benveniste, E. 1966: Pour l'analyse des fonctions casuelles: le génitif latin. u: *Problèmes de linguistique générale*, Gallimard, Paris, 140-148.
- Chomsky, N. 1981: *Lectures on Government and Binding*, Foris, Dordrecht
- Chomsky, N. 1986: *Knowledge of Language*, Praeger, New York
- Chomsky, N. 1995: *The Minimalist Program*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts

- Delsing, L.-O. 1993: *The Internal Structure of Noun Phrase in the Scandinavian Languages*, University of Lund
- Fiva, T. 1985: NP Internal Chains in Norwegian, *Nordic Journal of Linguistics* 8, 25-47.
- Kuna, B. 1999: Norma i posvojni genitiv bez odredbe, *Jezik 1*, Zagreb
- Holmberg, A. & Ch. Platzack 1995: *The Role of Inflection in Scandinavian Syntax*, Oxford University Press
- Holmberg, A. & G. Sandström 1995: *Scandinavian possessive constructions from a Northern Swedish viewpoint*, ms.
- Longobardi, G. 1995: *On the Typological Unity of Indoeuropean and Semitic Structural Genitive*, ms.
- Longobardi, G. 1995: A Case of Construct State in Romance, *Scritti linguistici e filologici in onore di Tristano Bolelli*, Pisa
- Mihaljević, M. 1998: *Generativna sintaksa i semantika*, Znanstvena biblioteka Hrvatskog filološkog društva, Zagreb
- Ritter, E. 1991: Two Functional Categories in Noun Phrases: Evidence from Modern Hebrew, *Syntax and Semantics 26*, ed. Rothstein, S., 37-62., Academic Press, San Diego

Possessive forms in Norwegian and the theory of structural genitive

Norwegian shows a great number of different possessive forms, both prenominal and postnominal. This paper presents an analysis of these possessive constructions according to Longobardi's Case Theory (Longobardi 1995). The basic principle of Longobardi's theory such as CCP (Case Checking Principle) has been applied to Norwegian. It has been proposed to extend the theory by an additional lower Agr, which appears to be well motivated by Norwegian data. It seems that such an analysis fails to solve some problems f. e. the question of possessive pronouns agreement in Norwegian.

Ključne riječi: posvojni oblici, norveški jezik, teorija strukturnog padeža, teorija načela i parametara

Key words: possessive forms, Norwegian, theory of structural case, principles and parameter theory